

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

.....

Misschien zie ik ... een nieuwe horizon? Zeker weten!

.....

Bespreking van

Henny Visser & Maartje Punt (2022). *Behandeling van OCD: Inclusief de inference based approach: een nieuwe behandelmethodede voor dwangklachten.*

Bohn Stafleu van Loghum, 242 pp., € 49,95. ISBN 9789036828307

YVETTE VAN DER PAS

Dit boek is een zeer welkome aanvulling op de literatuur over de obsessieve-compulsieve stoornis (OCD). Het is het eerste Nederlandstalige boek over de behandelmethodede die bekendstaat als de *inference based approach* (IBA) en is geschreven voor behandelaars in de geestelijke gezondheidszorg. Het eerste deel van het boek bevat relevante informatie voor psychologen en psychiaters die zich op diagnostiek richten. In het tweede deel van het boek komt de IBA-behandelmethodede aan bod.

De auteurs hebben veel ervaring met de behandeling van OCD, Maartje Punt als patiënt en Henny Visser als behandelaar en onderzoeker. Sinds 2008 maak ik, medeauteur van een boek over CGT bij OCD (van der Pas & de Neef, 2020), gebruik van de IBA-methode. Ik deed mee aan de pilotstudie van Henny Visser. Wij kregen online supervisie van Marie Claude Pélissier, een van de grondleggers van IBA.

De auteurs delen met dit boek hun kennis en ervaring, zodat behandelaars beter toegerust zijn om OCD, in haar vele verschijningsvormen, te herkennen. Ze beogen begrip te kweken voor de innerlijke strijd die patiënten met OCD ervaren. Verder bieden zij een nieuwe behandelmethodede aan, na daarvan de wetenschappelijke basis te hebben beschreven. In mijn ogen zijn de auteurs erin geslaagd deze ambities te verwezenlijken.

Hoofdstuk 3 vormt de schakel tussen de informatie over OCD en het behandelingspecifieke deel. Aan de hand van data uit laboratoriumonderzoek illustreren de auteurs de wetenschappelijke basis van IBA. Visser beschrijft ingewikkelde materie op een begrijpelijke manier, terwijl Punt op aansprekende wijze haar reflecties deelt over hoe het is om aan OCD te lijden en over haar ervaringen met zowel CGT als IBA. Deze reflecties bieden de therapeut waardevolle aanknopingspunten. Het geheel is toegankelijk geschreven, in een prettig leesbare stijl.

Henny Visser promoveerde op het proefschrift *Obsessive-compulsive disorder: Unresolved issues, poor insight and psychological treatment* (2016). Een van haar onderzoeksvragen betrof het effect van IBA bij de behandeling van mensen met OCD met slecht inzicht. IBA blijkt even effectief te zijn als een CGT-behandeling. Dit is in overeenstemming met eerdere bevindingen van O'Connor en collega's (O'Connor & Aardema, 2011; O'Connor et al., 2005). Het behandelingseffect van OCD met CGT is matig en er is geregeld sprake van recidive (Verbraak et al., 2017; Visser, 2016). Behandeling met CGT, in casu exposure en responspreventie (ERP), roept soms zoveel angst op dat patiënten afhaken. Zonder behandeling verloopt OCD chronisch, wat leidt tot een verminderde kwaliteit van leven. Voor welke categorie patiënten ERP dan wel IBA het meest geschikt is, kan nog niet gezegd worden en behoeft nader onderzoek.

Het toepassen van IBA vraagt om een omschakeling in het denken van de therapeut en veel oefening. IBA start bij de ervaren twijfel van de patiënt en richt zich op de redeneerprocessen die ertoe leiden dat de patiënt zijn dwangtwijfel realistisch acht. Tijdens de IBA-behandeling doorgronden patiënten deze redeneerprocessen. Ze leren begrijpen waarom de gevreesde toestanden realistisch lijken, terwijl ze in feite puur imaginair zijn. De patiënt leert zich te verdedigen tegen het effect van obsessieve redeneerprocessen. Verder leert hij hoe hij het contact met de waarneembare werkelijkheid kan behouden, en wel door zich te baseren op de zintuiglijke informatie die op dat moment beschikbaar is.

Deel I beslaat drie hoofdstukken. Het eerste hoofdstuk behandelt de diagnostiek van OCD. Relevante meetinstrumenten worden beschreven, zoals de Overvalued Ideas Scale (OVIS). Bij het bespreken van de klachten kan schaamte de patiënt in de weg zitten. Dit hoofdstuk biedt waardevolle tips en helpende vragen om hiermee om te gaan. Verder wordt het fenomeen 'meedwangen' door gezinsleden geïllustreerd. Met de Family Accommodation Scale (FAS), oftewel de 'meedwangschaal', kan voor alle betrokkenen inzichtelijk worden gemaakt in welke mate zij 'meedwangen'. Hoofdstuk 2 gaat over de behandeling van OCD volgens de multidisciplinaire richtlijn en zorgstandaard, inclusief de medicamenteuze behandeling. Ook de behandelrelatie en hoe de patiënt de therapeut kan verleiden tot meedwangen krijgen aandacht, evenals eventuele kinderen van de patiënt en hoe die te beschermen zijn tegen de negatieve gevolgen van OCD. Het derde hoofd-

stuk beschrijft de wetenschappelijke stand van zaken met betrekking tot hersenonderzoek, erfelijkheid en neuropsychologische aspecten, alsmede het experimentele onderzoek naar factoren die OCD veroorzaken en in stand houden. Het aangrijpingspunt van de CGT-behandeling verschilt van dat van IBA. CGT richt zich op het falsifiëren van de verwachte ramp, waarbij intrusies beschouwd worden als een normaal verschijnsel, terwijl IBA aangrijpt op de intrusie, die opgevat wordt als twijfel zonder grond in de werkelijkheid; met andere woorden: IBA grijpt in op de realiteitstoetsing. Voor de toepassing van CGT wordt verwezen naar bekende literatuur en protocollen.

Deel II behandelt de IBA-behandelingsmethode in tien stappen. De behandeling wordt aan de hand van vier casussen geïllustreerd. Een e-werkboek voor de patiënt is beschikbaar via een code in het boek.

Mijn gereedschapskist voor de behandeling van OCD is verrijkt met IBA. Ik hoop die van u en van de commissie die de multidisciplinaire richtlijnen opstelt binnenkort ook!

Yvette van der Pas is als klinisch psycholoog en cognitief gedragstherapeut/supervisor verbonden aan Singel 54, praktijk voor psychotherapie. Zij publiceerde over OCD en angststoornissen. *Correspondentieadres*: Singel 54, 1015 AB Amsterdam. E-mail: vanderpas@singel54.nl.

Literatuur

- O'Connor, K., & Aardema, F. (2011). *Clinician's handbook for obsessive compulsive disorder: Inference-based therapy*. Wiley Blackwell.
- O'Connor, K., Aardema, F., Bouthillier, D., Guay, S., Robillard, S., Péliissier, M. C., Landry, P., Todorov, C., Tremblay, M., & Pitre, D. (2005). Evaluation of an inference based approach to treating obsessive-compulsive disorder. *Cognitive Behavior Therapy*, 34, 148-163.
- van der Pas, Y., & de Neef, M. (2020). *Doorbreek je dwang*. Boom.
- Verbraak, M., Hoogduin, C., & Keijsers, G. (2017). Protocollaire behandeling van patiënten met een obsessieve-compulsieve stoornis. In G. Keijsers, A. van Minnen, C. Hoogduin, & P. Emmelkamp (red.), *Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten: Boek 1* (pp. 427-506). Boom.
- Visser, H. A. D. (2016). *Obsessive-compulsive disorder: Unresolved issues, poor insight and psychological treatment* [Proefschrift]. Vrije Universiteit Amsterdam.